На Крагујевац
Г. Василију, архи
манастира Благов
под

Излази три пута на недељу: Уторником, Четвртком и Суботом.
Стаје у Србији: на годину 120 гр., на 6 месеци 60 гр., на 3 месеца 30 гр. ч.; а у Аустрији: на годину 12 фор. без штемпларине, а са штемпларином 15 фор.

ВИДОВ ДАН

За огласе плаћа се по 2 гр. чарш. од врсте за три пута.
Ненаплаћена писма примају се само од дописника и шиљу се на редакцију; а пренумерацију у наплаћеном писму прима администрација. Рукописи се не враћају.

БРОЈ 30. У УТОРНИК, 15. МАРТА 1866. ГОДИНА VI.

☞ Претплата за „ВИДОВ ДАН“ прима се непрекидно. А како многим уписницима концем овога месеца истиче рок, то и њих учтиво позивамо да изволе претплату за времена поновити како да не морамо течај листова прекидати им. Уједно и све друге, који су наручили новине а још не исплатише, молимо да би нам новце како за ова три месеца што истичу тако и за даље, ако су ради примати наше новине, изволели што скорије послати.

У БЕОГРАДУ, 15. МАРТА.

Готово све европске новине доносе само гласе ратоборне, који нарочито на Спреји и на Вину теку узбуреним таласима. Једни веле да већ не може друкчије бити, но Аустрија и Пруска морају се заратити; други тресу главом па мисле да од тога не ће бити ништа.

Ствар је у главноме са свим проста.

Рата међу Аустријом и Пруском мора бити по историјско-политичкој потреби. Док у Немачкој беше само једна велика сила — аустријско-хабсбуршка, није имало места да се пита хоће ли се делити утицај; али то питање настаде чим је немачки цар обдарио курфирста бранденбуршког краљевском круном, а велики Јевђеније Савојски то је одмах увидео, и још он је оштрим погледом својим проникао на што ће најпосле изаћи ово краљевство. Да ли ће Аустрија или Пруска бити вођ у Немачкој, то се питање повлачи већ 165 година, па један пут се решити мора. Но само ваља приметити, да што се дуже повлачи, тим поузданије бива да ће победа припасти Пруској.

Ствар је дакле ту, и сумње нема да ће се из ње кад тад изродити велик рат, али исто тако нема сумње да том рату још није куцнуо час. Пруска има само два средства, којима се с поузданим изгледом да ће успети може у тај рат пустити: 1) или кад би народ немачки ишао за пруском владом, или пак 2) кад би снажних алијанција имала у Европи. Очевидно је да по приликама, какве од 1862 амо постоје у Берлину у смотрењу владе, не ће моћи да се дође до тога да народ немачки пристане уз пруски кабинет; остаје дакле само оно друго средство, али сумњамо да би се за сада удесити дало. Енглеској тешко да је у интересу да пруским плановима иде на руку, Француској ни толико, а Русији — е ту много стоји до накнаде, коју би Пруска могла и хтела дати петербуршком двору.

Али ни с једним од ових средства није Пруска сигурна, те ће Бизмарк, ком нико не може одрицати да је паметан државник, тешко смети да се с Аустријом пусти у рат, и тако с решењем немачке ствари, која доиста постоји, мораће још да се почека. Наравно, првоме би министру краља Вилхелма I. мило било кад би могао побрати славу да је ствар расправио — пример је Кавуров врло замамљив, али ипак не ће моћи да не погледа какве су прилике, па ће можда оставити доцнијем времену да ствар ову прекине.

Но ствар се прекинути мора пре или после: до тога ће довести ако и не Шлезвиг-Холштајн а оно друга каква прилика. Шлезвиг-холштајнско је питање само повод — за судбину Шлезвиг-Холштајна не би Аустрија много марила, али ту је на коцки положај њен у Немачкој, па због тога бечки двор мора да разбија главу па и гдекоју жртву принесе. А доиста рат иште велику жртву од Аустрије, која је код куће зањата питањем живота а финанцијски јој одношаји прете погибијом.

То и још много друго којешта причиниће те ће се и у Берлину и Бечу добро поразмислити пре него што потегну сабљу. Ми држимо да је тешко мислити да ће се за сада изродити рат међу немачким великим силама; пре је могућно, да ће ма и у последњем часу доћи какво год посредовање.

„Нема лепше сврхе на свету, него што је жртва, принесена народу да му се срце и ум развије и облагороди.“

Владика Штросмајер,
у 9-тој седници загребачког сабора 1865-6.

Врло је проста, а ипак или и баш зато вековечна истина, као и све на свету, што не подлежи времену ни простору никаквом, да свака ствар у природи толико собом донесе на свет од свога творца, колико јој треба па да дође до савршенства, ком је намењена.

Кад видимо где је човек који на ниском степену умног развитка, то није отуда, што је бајаги слабих дарова умних, него што му ти дарови нису развијени: по природним даровима својим може човек у умном животу да се уздигне до највишег изданка.

Са свим је излишно доказивати, да тако исто бива и с народима: ни један народ није осуђен да проводи живот без моћи умне, живот дакле такав, којим би само служио (јер ум влада светом). Народу је исто тако отворена могућност да дође до умне величине, као и појединим људма, — та народ се и састоји од појединих људи.

Али народ се од појединих људи разликује у средствима. Поједини људи постају учесници вишега културног живота у колико се већма за се старају, у колико им се старање већма усредсреди на њих саме, на кратко у колико који између њих у овом је погледу већма заузет за се; а народ може процветати у умном животу кад се поједини подчине целости, кад свак поједини своју личност запоставља па народну износи на видик, на кратко — кад своју индивидуалност пусти да ишчезне пред народном.

А ово последње рећи ће да поједини прегори себе за љубав умнога блага народнога, то је пак есенција ствари.

Истина, ово самопрегоревање за љубав општега блага по правилу је и жртва за своје благо, јер кад помажем да се народ изобрази, да се подигну школе, просветни заводи и т. д., то ће и моја деца имати користи од те жртве; али свако правило има и својих изузетака, па и ту се често може догодити, да н. пр. ја немам деце, која би искусила плода од мог доброчинства, и по томе да сам доиста помогао општој ствари не имавши никакве личне користи.

У последњем случају доиста је од потребе самопрегоревање па сви да се старају за све.

А тако самопрегоревање не само је врлина, која грађанина дичи, не само особина, која човека краси, него је и потреба за живот сваком народу. Никаква преимућства народна не ће помоћи ништа, ако немају у себи љубави к народу која све прегорева; та љубав је основ и крајеугли камен самосталне будућности сваком народу.

Можда је већ хиљаду пута речено, али се једнако напомињати мора, да свету будућност почива у цивилизацији; ко у цивилизацији највише напредује, тај ће најдуже остати самосталан и слободан: просвета је темељ самосталности и слободи, под сенком глупости и незнања клија само порабоћавање и пропаст.

Као и некад стари пророк, ваља народима да кажемо: потеците к сунцу просвете, јер ту вам је начело живота, ту ваздух народима за сва времена.

А шта да кажемо нашем народу? Коме је сунце просвете тако потребно, коме оно условљава живот и опстанак, ако не баш нама Србима?

Украђено нам беше уживати зору новог времена, која је синула с истока, из наше радостима и страдањима, несрећама и сузама преобилне постојбине; запад дође на врело, које од нас проистицаше, па поче да се расвежава и препорађава струјом изображености, ми пак на истоку потонусмо у јад и чемер, зраке новог времена не могасмо ни да видимо а камо ли да уживамо. Каква жалоена судбина! Други се хране нашим хлебом, а ми скапавасмо од глади!

Тако би те народи западни претекоше нас источане, и кад нама куцну час слободе, па се почесмо да изображавамо, тад су они на западу већ далеко били и ми их не могасмо да сустигнемо.

Али и не треба да трчимо за њима, него ваља да живо, неуморно из све снаге корачамо напред на путу цивилизације, ни часа да не почасимо, јер међу ходом и стајањем почива живот народни!

Али моћ, која може да учини да се непрестанце умно развијамо, једна је само, на име: самопрегоревање и пожртвовање појединих за народну просвету; без те моћи будућност нам је на коцки.

Неправедно је кад бисмо све само од владе изгледали: она велико штогод само онда учинити може, кад се ослања на народ, који је готов да приноси жртве, а иначе никако. Детињски је дакле захтевати све од владе а од себе ништа: тад свако очекивање мора да буде мимопролазно.

И стари су још знали да је сваки народ сам своје среће ковач; ако ћемо да смо срећни то ваља не само да штогод, но много, врло много, више него што и можемо радимо за просветне цели свог народа, — том начелу живота народнога ваља нам приносити жртве.

Јер не само је „лепа жртва“, која се принесе народном изображењу, као што преосвештени владика Штросмајер рече, него је то — за нас барем — услов живота; без обилата културна живота нисмо ми Срби у стању да испунимо своју најсветију дужност: да слободу народну сачувамо у цвету.

Ову бисмо свест желели видети да се уреже у срце сваком нашем суграђанину, па ту да не ишчезне докле год срце куца.

Од тога ако узнегујемо ову свест, ако је у животу будемо извршавали, зависи наша будућност: величина као и (Бог нека сахрани!) пропаст народна биће дело наших руку.

С тога је нужно да мајке наше ову свест улију у децу са својим млеком; нужно је да се том свешћу руководе сва дела наша. Што за народну просвету учинимо, наплатиће нам се стогубо — жртве, које принесемо народној просвети, семе су, које приноси најлепша плода.

То нека нам буде опомена да негујемо ову свест. Приносимо жртве просветним целима народним — па ће нам народ као народ слободан постојати на веки. Каква је то дивна награда — лепша него и само дело! —

ЈУГОИСТОЧНИ НАРОДИ ЕВРОПСКИ И ЊИНА БУДУЋНОСТ.

VI.

(Продужење.)

Срби дакле, као што сав свет признати мора, пристају на ново стање ствари, а што ту траже за се са свим је скромно и основи су им у свему најздравији. Ако би се то стање прихватило од свих страна с оном озбиљношћу, која одговара политичкој потреби, било би стање за векове.

И доиста на југоистоку, а нарочито међу јужним Словенима, нема смислена политичара, који не би признавао да је овака будућност југоистока најзгоднија, не ћемо да кажемо једина. Без

конфедерације нема никаква друга практична начина, који би нас можда кроз векове одржао у заједници. Народне индивидуалности у јужном словенству историјом постале самостални, особити организми, — свака има своју прошлост, с којом не ће да раскине, — свака има своје особине, које не би рада напустити, — свака своје спомене и своја својства, која су јој драга и мила. Ко мисли да би Словени, ма колико да их има на југоистоку, хтели да се стопе у Душанову царству или Звонимирову краљевству, тај не познаје духа ни побуде живота у ових народности, или је лакоуман па прелази преко граница, које су нам свима природом означене.

Ми не ћемо овде да испитујемо да ли је добро и на свом месту да се међу јужним Словенима заведе уједињена држава па они сви да се покоравају једном скиптру; знамо, да док Словени узимају слободне воље таковог чега не може бити никад, а о насиљу и приморавању не говоримо, јер то иде без сваког правила, управо *против* правила. Бугарин, Хрват, Србин не ће никоме за љубав оставити се својих народних особина — Бугарин доводи своје порекло из једног извора, Хрват из другог а Србин из трећег, па народни живот свој хоће да воде путем свак својим, путем, који им тај живот унапређује. То постављамо као факт, који данас пресудно постоји, а из тога не изводимо да кадгод не може бити и друкчије. Јер ако би било могућно да ове народности сачињавају *један* политички народ, така је могућност далеко изван комбинација, које поситивни политичар може већ данас да определи. Но нама се чини да што даље идемо, тим ће у опште у Европи теже бити да се разне народности стопе у један народ, ван ако бисмо узели да ће просвета место напред корачати назад. Позивати се на примере из прошлих времена, чини нам се да није на свом месту; наравно Француску видимо да је постала од смеше различитих, по нешто и са свим туђинских народности; и Енглеска је прошла кроз такав исти процес, па и Русија такође. Али ваља збиљски да поразмислимо, да ли се средства, која таково што произведоше, могу данас, а на име у напредак употребити? Свак зна каква су то средства била, и врло је сумњиво да ли би се држало да су још и сада згодна па и само могућна. С друге опет стране не можемо одрицати, да та средства нису у Немачкој ништа израдила, у Ирској да су послужила само као нека палијатива, а у Русији нису баш сјајних ресултата произвела; по крајњој мери могло би се из тога закључити да има отпорних ствари, које успешно раде против таких средства, а те отпорне ствари почиваће у неколико барем у суштини дотичних народа. А баш у словенству има оваке, државној једнини супротне силе не мало, која би сваког централизатора, а о унификатору словенском (т. ј. политичком панслависти) и не кажемо ништа, морала у словенству одвратити од мисли уједњавања, које би на послетку изашло да једно племе словенско, као што не давно представљаше „Голос“, прогута („поглота“) све остале. Неосновано је кад би се претпостављало да и у народном животу морају као у природноме мања телеса да се приклањају већима: умно-наравствени живот управља се по другим законима а не по онима по којима се управља свет физички. И Атињани нису се приклањали ни којој већој држави (н. пр. персијској), а мислимо да ни данас Швајцарска не би се приклонила никаквоме већем државном телу; главна је ствар да народи гледају да у умном развитку не заостају један иза другога, и онда ће свак, ма како мален био, имати сам у себи своје законе.

Уједњавање у смислу државне централизације у опште није ствар мила, за којом би народи, који се језиком, историјом и особинама разликују, имали да теже: уједњавање завршује се једноликошћу, која разноликим стихијама гуши самосталан живот. Таково што не ће јужни Словени, а почем је то тако, онда они цел своју могу најлепше да постигну у конфедерацији, а наравно ова конфедерација мора бити онака, као што бисмо је ми желели и као што у прошастом листу назначисмо.

А против таке конфедерације не верујемо да би имала штогод ма која народност на истоку, нарочито пак ни која међу јужнословенскима: што која улаже у савез, то јој се враћа многогубим интересом; савез би овај у главноме тако стајао, као и свак други, који се оснива на правом пријатељству, на потпуној узајамности и једнакости: сваки уд, који уложи и најмању честицу од главног капитала, може, ако му затреба, послужити се за извесно време свим скупним капиталом, а будући да ту за све важи једно право, то и сви добијају врло много.

Ми смо се при овим посматрањима задржали мало подуже, а то: 1) што с неке стране, где истина такође желе јужно словенску конфедерацију, али с вршком, који је интересима југоистока противан, износе на нас (као не давно г. Милић, подмећући Србима да кажу: „Хрватска је умрла, живела Србија!“) да идемо за неком хегемонијом или и самим пансрбизмом, па да којекаквим сумњичењем посеју према нама неповерење, а таково што ми у интересу свих јужних Словена са свом пресудношћу одбијамо од себе; а 2) што и овде међу нама самима има неки, који губећи из вида суштину онога, што југоисток потребује у политичком и народном погледу, сања о централистичком уједњавању и износи нам Француску као образац једнине, а ово се изван наших граница може у толико рамети зло, што би се тај глас могао узети као српски, ми пак знамо да се за тим не заноси ни један јужни Словенин, а најмање Србин. Словенина можеш само силом довести под једну капу, — Словаци су пре толико векова то посведочили отпавши од великоморавског царства, — конфедерација је једини начин, под који Словени могу да се уједине, начин, који је једино за њих пробитачан. С тога смо ми и усвојили конфедерацију па је као и њену супарницу централистичку једнину расветлили као што треба.

То хоће Срби, па сад да видимо шта хоће и шта могу хтети други јужни Словени.

(Продужиће се.)

СРБИЈА.

г. Из *Пожаревца,* 12. Марта. Не давно читасмо у „Световиду“ да се смишља у Лозници завести штедионица. То је од Лозничана врло лепо, и ја мислим да би од превелике важности било да се свуд по нашој земљи, а на име по окружним варошима, не изузимају ни престолницу, установе такви заводи.

Опомињем се врло добро да је пре више година била о штедионици реч у „Српским Новинама“, па и разлагало се опширно како би се имала — за онда у престолници — завести. Не знам о што се тадашњи план покварио, али знам да би га данас многи благосиљали да је којом срећом био остварен. Корист је од штедионице преко мере велика. Такав завод не само умножава имућност земаљску у непосредном смислу речи, него на невероватан начин уздиже и моралност. Мали људи, чим нема ништа да их подстиче да штеде, обично слабо су склоњени да штогод остављају на страну; они рачунају овако: „Та ја тек мало што могу да откинем, а то ме не ће направити богатим, — како ми је с тим, тако ми је и без тога.“ Наравно ту је слабо памети, јер капљица по капљица могу да начине читаву реку, — али прост човек не помишља тако далеко. Кад бисмо имали штедионице, па Петар да види где Павао улаже и штеди, и врло би на скоро чуо да Павао, ма да је увек тек мало само улагао, ипак има већ приличну готовину, тад ће га за цело обично људско чусто побудити да и сам покуша откинути по који залишан грош па да уложи у штедионицу. Тим би се међу нама одомаћила умереност, разумна штедња, радљивост и прилежност, а разумна штедљивост мајка је сваком добру. Изображени људи приповедају шта више, да се у Енглеској и Француској међу преступницима ретко налази когод од оних, који имају штогод у штедионици; — је ли тако ја не знам, али сва је прилика да је тако.

Нама су штедионице на сваки начин потребне, па оне би морале примати и најмање улоге. Саобраћај би тиме добио више новаца, јер поједини улози износили би суму, коју ће управитељство штедионице моћи да даје на зајам, а иначе би се те сумице изгубиле као вода у песку. А како немамо банке, ни хипотекарних ни других кредитних завода, штедионице могле би нам приносити благотворна плода.

Време би било да наши људи озбиљно настану око оваких ствари, па да попуне што нам у отаџбини недостаје. Тужимо се да немамо то ово то оно, али до нас самих стоји да порадимо па да имамо што нам год треба да попуни празнину у народно-привредном животу. Велико је зло што међу нама нема заједнице интереса, па отуда је што много којешта немамо што бисмо иначе имати могли. Ваља нам се дакле помицати, покретати, радити, па ће за цело скорим и код нас бити са свим друкчије.

ЛИЗА ЛИЈЕВА.

С ЕНГЛЕСКОГ ПРЕВЕЛА А. Л. М.

(Продужење.)

„Па за што јој не кажеш да је волиш. Ти си лично момче а сигуран си својим радом, а кад ја умрем онда је земља и кућа твоја; а ако је баш до чега ја ћу ти је одмах сад уступити а себе ћу издржавати како већ буде. Чини ми се да ти то чудновато просиш девојку, кад бегаш из Манчестра.“

„О мати, она је тако тиха и добра, — а прави вам је светац. За цело вам та не зна ни за шта зло; па како бих ја могао мислити да је просим, кад знаш шта ми радимо овде рад Лизе и кад знаш да ће можда и горе што доћи. Ја знам за цело да она не мари много за мене; а да дозна нешто о мојој сестри, та то би начинило читаву провалију између нас; па би се она већ при помислу да је пређе сва уздрхтала. Ви не знате мати како је добра она.“

„Виле, Виле, ако је она доиста тако добра, како ти велиш, то ће она имати милосрђа с онима што су као наша Лиза, а ако нема, онда је она тврда срца као фарисије, па онда ти и јесте најбоље да си без ње.“

Али он поврти главом и уздахну и разговор умукну за неко време.

Тада дође Лијевици у главу нова једна мисао. Помисли како би било да оде сама те да види Сусану Палмерову па да говори за Вила, и да јој каже праву истину о Лизи, па по њезиноме сажаљењу према бедној грешници видеће да л' га је вредна или не. Науми да отиде сутра после подне, али никоме да не казује ништа о своме плану. Тако спреми своје свечано празнично руво, које још никако није облачила од како је у Манчестру, али сад га је желела да обуче да би као Вилу дала већу важност. Мету на главу неку капу по старинској моди, окићену правом фином чипком, навуче неку хаљину од црвене чохе коју је још на венчању носила, и онако лепо чиста пође по својој посаобини, ма да је нико овластио није.

Знала је да Палмерови станују у крупиној улици, а где је чула то не би могла казати; па учтиво питајући где је та улица најпосле дође у њу баш око три четврти на четири. Стаде да упита у којој кући станује Сусана Палмерова, а жена коју упита одговори да Сусана има сад школу, него ће се у четири сахата пустити, па позва Лијевицу да сврати к нојзи у собу те да почека мало.

„Јер онај који тражи Сусану Палмерову,“ рече жена та, „тај тражи пријатеља нашег; знате ми смо некако прије. Седите госпо, седите. Молим вас само да обришем мало столицу од прашине да вам не испрља хаљипу. И моја мајка носила је хаљине тако црвене боје, врло лепо доликује према зеленој трави кад човек изиђе у поље.“

„А јесте ли одавно познати са Сусаном Палмеровом?“ упита Лијевица и баш јој мило беше што се њезина хаљина тако допала.

„Одмах како су дошли да станују у овој улици. Наша Салика иде к њој у школу.“

„Па молим вас каква је то девојка, јер знате ја је још нисам видела.“

„Добра, — него како баш изгледа то не знам казати. Та одавно и јесте како смо се познали, па сам чисто заборавила како ми се пре допадала. Мој газда вели да још није видео осмехивања, које би срце тако развеселило као њезино. Него ви можда баш и не марите како она изгледа. Најбоље ћете знати како изгледа кад вам кажем да је она од оних лица, која свакога невољника коме помоћи треба храбри да у њих помоћи заиште. Сва мала деца пузе ноојзи што ближе могу; у-

Ја желим да моје речи не падну, као многих других између нас, на хладни камен немарности, те да један пут видимо да се од онога, што говоримо, препоручујемо и представљамо, развије цвет и произведе плод. Нас је овде мало који знамо књигу, али нам је свима позната пословица: „Помози сам себи, па ће ти и Бог помоћи!“

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

Ствари међу Аустријом и Пруском због полабских војводства још су једнако у истом положају, нити се и у чему променише. Због оног корака, што га је Аустрија смислила да предузме код немачке савезне скупштине, воде се претечни договори са средњим државама, а учиниће се истом кад доиста дође до тога, да се мора рат предузети. Но таког случаја за сада још нема. У Берлину је тражила Аустрија да јој се објасни за што се оружају, а и Пруска опет од своје стране тражила је то у Бечу. Па и једна и друга страна одговориле су узрок бацајући једна на другу да изазиваше рат. Из овога би морало произићи да ма која од њих пошље другој сомацију, која би била као неки ултимат; али се Аустрија изјаснила да је шиљати не ће, и по томе изгледа се од Пруске, а ту је, као што један берлински телеграм вели, већ готова да се оправи. По овоме изгледало би као да Пруска не ће да изађе на пут, којим би се доћи могло до споразумљења и мирног поравнања. „Н. Пр. Цтг.“ истина једнако устаје на Аустрију што се оружа представљајући је као страну која изазива, ал' уједно и примећава да то све још не искључава могућност и да се размирица расправи на миру. И краљ Вилхелмо је онамадне генералима својим, кад му честиташе дан рођења, рекао да се нада да ће се измирити с Аустријом путем дипломатским. „Берз. Цтг.“ вели да се измирење ствари обрнуло сад много повољније, а то изводи из некога ручног писма, за које кажу да је 9. ов. мес. дошло краљу од цара аустријског. Говори се да му је писао и цар француски, светујући га да гледа погодити се да се мир не наруши. Од енглеског кабинета дошла је берлинскоме у „поверљивом писму“ опомена, да се чува да политиком својом не поремети мир европски. „Франс“ потврђује да никаква знака нема, да је Пруска склона да се пусти у рат. За тим напомиње енглеским једним листом саопштени разговор, што га је француски министар Друин де-Лиис имао с пруским послаником грофом Голцом, а на ком је Друин де-Лиис рекао да се ствар полабских војводства може расправити само европском конференцијом, па примећава да су ове речи Друинове истините. Сва је прилика — као што и „Ендепанданс“ изреком каже — да ће се у овој размирици међу Аустријом и Пруском скорим Енглеска и Француска а можда и Русија понудити да посредују.

„Ген. К-ција“ пише да ће се саветовања на париској конференцији због румунских кнежевина повлачити мало подуже. У седници 7. ов. мес. као да је постављено било питање; или уједињење са страним принцом на влади или раздвојење с два кнеза домородца. За први начин решења ствари раде одасланици привремене владе букурешке, које су чланови конфевенције примили појединце и под видом официозним. Француски кабинет гледа да се довије на који начин да се сачува целина Турске а на престо у Букурешту да се постави стран принц; порта пак само би под тим условом пристала да кнежевине још остану сједињене, ако се за владаоца узме домородац. Уз ово и пак њен заступник има налог, да протестује против закључења конференције таквог, којим би се вређала портина права, као што су утврђена париским уговором и конвенцијом од 1858, па ако с протестом не успе да отиде с конференције. Споразумљењеље међу руским кабинетом и портом као да се мало з замутило; а није истина ни да се Пруска у свему придружила политици петербуршког кабинета. Пруска ће делателност своју на конференцији ограничити на то, да потпомаже све, што би учинити могло да се коначно решење ствари кнежевина одложи, па у том смислу свакако се слаже с тежњама руским, али није јој стало нити, као што се чини, хоће да позитивним начином подржава источну политику свог суседа. Г. Висконти-Веноста, некадашњи министар а од скора посланик италијански у Цариградуцу, од неколико се дана бави у Паризу, и то, како кажу, због политичких ствари а поглавито због пословва румунских.

У Букурешту је сенат 9. ов. м. прогласио да је повластица румунске банке незаконита и по томе да не вреди ништа. Закон о народној гарди примљен је с малим изменама. Одбор за потпомагање сиротиње што у Молдавији патати од глади скупио је у Букурешту 5000 дуката. Из округа ботшанског и дорохојског забрањено је извозити храну.

Кнез Куза, који се дао сад једнако бавио у Бечу, 12. је ов. м. отпутовао у Милано.

Угарски је сабор 11. ов. м. закључио да због ускршњих празника одложи своје седнице од 16. до 23. ов. м. Мађарски листови почели су сад озбиљно да претресају краљ. посланицу, којом је одговорено на прву саборску адресу. Грооф Андрашија каже у „Наплу“ да посланица место да је извршила правну непрекидност у границама могућности завела је политику неповерења. Без министарства и док се не заведу муниципије не може се учинити никаква погодба; адреса је изреком изразила то уверење. Народ се нада успеху, а слава успеха као и одговорност ако се не успе пашће и на монарха и на народ. Но народ не ће жртвовати устава свог ни за какво благо на свету. Тиса оштро критикује у „Хону“ и посланицу и садашњу „незаконити“ владу. Сабор држи да њег. в-ство није извештено као што ваља, па зато је решио да му се пошље адреса; посао, који се изради за заједничке послове, могао би се онда истом поднети, кад се испуне претечни законити услови. С овим претресањем краљ. посланице Мађари се не ограничавају само на своје новине. Тако један „велможа мађарски“ говорећи о њој у „Тајмсу“ вели: „Да је влада показала мало више добре воље а мало мање надувености, све би добро било; али гласом посланице до зла Бога увредили су се људи, који руководе сабор, па сад хоће да се колико је могућно више користе заплетом, који је постао међу Пруском и Аустријом.“ „Мађ. Вилаг“ кори што се овако оштро претреса посланица, називајући да је то „четнички рат у сред договора о миру“. „Хирнек“ — официозни орган садашње владе угарске — говорећи како је од сабора одређена депутација, која ће радити да се утврде државоправни односаји с Хрватском, вели да је тој депутацији требало дати настављење, по ком би се на ново завео старински односај Хрватске према Угарској. Далмација се тешње придружила Угарској, а војна граница оставила недирнута, док угарска круна не узможе остварити своја старинска права у смотрењу Босне и подунавских кнежевина. У колико „Хирнек“ овим изражава глас народа у Угарској, види се из тога, што су њега по најновијим извештајима, све касине мађарске избациле и ни једна не држи га више.

11. ов. м. завршен је у Прагу чешки земаљски сабор. Галички сабор спрема се да оправи њег. в-ству депутацију с адресом, у којој ће молити да се за Галицију установи особита дворска канцеларија.

10. ов. мес. у подне депутација француског законодавног тела предала је цару адресу, а том приликом код цара је био и принц Наполеон. Цар је депутацији одговорио: „Велика већина законодавног тела гласом адресе још један пут поткрепи политику, која нам је за 15 година прибавила спокојства и благостања. Ја вам захваљујем. Не дајући се заносити сујетним теоријама, које се износе речима замамљивим, као да оне једине могу да унапреде ослобођење мисли и људску делателност, рекосте, да и ми хоћемо до исте мете да стигнемо, а кораке своје управљамо по успокојавању страсти и по потребама друштва. Зар нас не побуђује општи интерес? И шта би ваш мандат за вас, а власт владања за мене имала да нас привлачи, кад би одељена била од љубави к добру? Зар бисте подносили толике и тако тешке послове, кад не бисте били одушевљени чистим патриотством? Зар бих ја за ових 18 година подносио терет владања, то непрекидно умно напрезање, ту велику одговорност и пред Богом и пред народом, кад не бих у себи налазио снаге, коју прибавља осећање дужности и свест да је позив од користи, који ми ваља извршити? Француска, као и ми сви, хоће напретка, сталности и слободе, али слободе за развитак интелигенције, општих потреба и племенитих тежења у радњи и послу, а не оне слободе, која граничи разузданошћу, гази сваку веру и изазива позорја детињастих поремећавања мира. Ми хоћемо слободу, која просвећује, која надгледа и испитује дела владина, а не ону, која постаје оружјем да се влада потајно поткопава и обара. Петнаест година су, како, наименован за државног поглавара, без праве власти, без потпоре у скупштини, но снажан само савешћу својом и гласом, који ме наименова, усудих се исказати, да Француска у мојим рукама не ће пропасти; па реч сам држао. Од петнаест година развија се Француска, она је велика и срећа ће се њена навршити. Иза нас ће синови наши наставити наше дело. Томе ми је залога у помоћи великих државних телеса, у патриотској оданости војске и свију честитих грађана, а најпосле, што никад отаџбини нашој не недостајаше, и у божјој заштити.“ Беседа царева примљена је с ускликом.

„Ендепанданс“ јавља да је војно министарство у Француској закључило, да поводом аустријско-пруског заплета умножи војску, која се налази по источним крајевима царства. А „Алг. Цтг.“ извештава да ће маршала Мак-Махон скорим оставити место алжирскога главног губернатора па опет примити команду над трећим корпусом војске у Нансу, а дивизије из овог корпуса оправиће се као позоран корпус на границу немачку.

У Италији се партаја што гони да се иде напред јако охрабрила поступком пруске владе, која се братими с италијанском. Но од стране владе није се надати да ће учинити каква корака против Аустрије докле год Пруска не учини први корак; јер поред свега што се спољашње показују као пријатељи ипак у Флоренцији немају вере, и обзиру се на случај ако би се немачке велике силе у последњем часу помириле, па онда би Италија могла остати између две столице. Значајна је за добре односаје међу Русијом и Италијом запетост, која између Петербурга и Рима како који дан бива све већа. Руска је влада, од како оде из Рима барон Мејендорф, решила да укине посаобину руску у Риму и у опште да не држи код папине столице никаква заступника.

Одбор италијанске скупштине закључио је да се уништи избор Мацинија. Та се ствар 10. ов. м. предузимала у скупштини. Никотера и Зарданелија доказиваху да Мацинија може бити изабран, а Боцо одрицаше то; Герацija захтеваше у име слоге да се прогласи да избор важи. Министар унутрашњих дела устајао је против избора Мацинијина с погледа законитих и политичких. На то је избор са 191 гласом противу 107 уништен.

Гласови из Рима јављају да је папа наредио да се до године Јуна месеца скупе у Риму све влади-

---

век ће их бар по троје четворо имати на крилу своме.“

„А да није Бога вам од куда велики кицош?“

„Ко, зар она! У целом вашем веку нисте још видели створење, које се мање кида око своје лепоте. Јест, отац јој је кицош, то стоји. Није Бога ми, није вам она ни мало кицош. Ви за цело не познајете Сусану кад тако што можете да кажете. Она вам је од оних женских које ће мирно ући унутра па урадити што је најбоље а што највише треба; истина може бити мале ствари и које би свак могао учинити али их је мало који на то мисле. Она ће вам узети напрстак па лено искрпити дечици хаљинице кад оду спавати; она пише сва писма, која Вети Харкерова шаље својој унуци — и никоме вам није она на путу, па то је оно што је најбоље. А, ево деца трче из школе. Школа се пустила. Сад је можете наћи госпо готову да вас чује и да вам помогне. Али ми ни једно не смемо да је прекидамо кад има школу.“

У сиротице Лијевице срце поче да куца и мало што се не окрену да се врати кући. Њезино сеоско порекло чисто је плашило од странца а ова Сусана Палмерова, по свему што о њојзи чу, учини јој се као да је баш нека велика госпођа.

Тако плашљиво закуца на показана јој врата и кад се ова отворише онда она уђе само унутра а не рече ни речи. Сусана је држала на руци малу синовицу своју и љупко је претишташе на своја прса; а кад Лијевица уђе већ, стаде и промуца ко је и шта је, онда Сусана спусти дете тихо на земљу и намести за Лијевицу столицу у најбољем куту собе, а ова одмах рече:

„Знате, није ме Виле амо послао; него сам ја сама дошла, јер имам с вама нешто да говорим.“

(Продужиће се.)

ке католичанског света, а тад ће се тамо славити мучеништво св. Петра. Можда ће се овом приликом држати и васионски сабор.

У Атини је адвокат Форестија из Ђефалоније наименован за министра правде.

По гласовима из Бејурта од 23. пр. м. Јосифа је Карама нестало нити му се зна трага. Народ у Кесруону сав ће се разоружати. Адмирал Симон, који управља француском ескадром по левантским водама, отправљен је у сирско приморје.

Последња прекоземна пошта донела је гласова из Бомбеја, који допиру до 16. пр. м. Имама маскатског убио је његов најстарији син, па у следству тога и што су се арапска племена на персијском заливу побунила, отправљене су тамо енглеске убојне лађе. Из Букаре чује се да је тамошњи владалац учинио с Русима некакву погодбу, по којој ће Русија добити у Рокану 700 села и вароша. Но Русија иште да јој се дозволи да још у два округа смести војску, а краљ се поплашио на то захтевање руско па се емиру кабулском обратио питајући га за савет. „Журнал д. СПтрг.“ позивајући се на оно, што неки дан Лејард рече у енглеском парламенту о одношајима руским према Букари, вели да је генерал Чернајев оправио емиру букарском одасланика с поруком посве мирољубивом, а он га дао затворити, па због тога је речени генерал прешао преко реке Сир-Дарије. Даљи гласови нису дошли никакви.

КРАЈ СПРЕМИ ЗА ИСТОРИЈУ НАШЕ ОТАЧАНСТВЕНЕ ЦРКВЕ.

На измаку месеца Фебруара 1835. пише кнез Милош митрополиту Петру да се сели у Београд, где ће стално седети; а на шест недеља после сретенске скупштине изиђе писмена објава од стране кнеза, којом даје на знање да не може опстати устав што је прочитан на скупштини, и уједно даје разлоге за што се није могао остварити. У след тога оста све по старом и ако се знало ко је стао на пут уставу, опет је товарена кривица на кнеза. Знало се и то да кнез није удалио од себе Давидовића по својој вољи; него се то захтевало од њега да тако учини и никако друкчије, јер се мислило на страни, да не би било ни помисла о онаком уставу само да није уз кнеза карловачких ђака (Давидовића) и карловачких богослова (Живановића).

Исте 1834 године предложе кнезу писмено сва четири архијереја српска да се у календару не штампају више црвеним словима празници: св. Јована, Константина и Јелене, св. Илије и свете Петке, да не би народ дангубио кроз много светковање. Ово није учињено онако с неба па у ребра, него је било о том претходна разговора с кнезом и доглавним лицима. Но беше другог нечега што је за цело прече било од овога, а то је да се поврати недељним данима законска важност; јер за онда су највећи пазари бивали у свету недељу. Јутрења с литургијом сврши се рано, па онда рали чаршија до мрака како ни у један дан седмични. Света са села доста, али ни једна та душа није видела цркве ни службе божје. С тога се то накнађало о малим свецима.

Кнез је био вољан да одобри што су предложили архијереји; али га одврати од тога Живановић, коме се чинило да је то нека маневра против кнеза како би његови противници имали једну точку више, као да кнез руши прастари закон.

У осталом ни један од архијереја није познао ни осетио злу вољу кнежеву за онаку представу, која га је по мишљењу Живановићеву могла навести на клизаву стазу; јер је исте године обдарио сваког појединце напрсним крстом при служби у вредности од сто талира.

Кад је устав од године 1835 био лоше среће а ош краћег века, реши се кнез Милош да учини по молби митрополиту Петру те у Мају месецу 1836 изиђе „начертаније духовних власти у књажеству Србији“. Једна конзисторија за сву Србију. Послови су подељени на четири референта, цела грађа позајмљена из уређења по ком је удешена духовна управа у грчком краљевству. Али ако ћемо да мислимо о себи смерно, једва би се и данас нашла у отачанственој јерархији четири осредња референта, и то данас, после тридесет година, а пре тридесет година било је прерано. И доиста делом се показа да не може да опстане, не зато што не ваља уређење, већ што црква не имађаше толико способних лица, која имају вољу да раде а да се не спотичу о камен својих таштих претензија, ни да се машају преко котара и међе. Мимо то, и епархијским архијерејима: ужичком, шабачком и неготинском не беше по ћуди та једна конзисторија, именом које митрополит наређиваше и расправљаше без утицаја остале браће архијереја.

Међу тим, хвала велика и свагдашња кнезу Милошу што је по сили тога уређења заведена богословија у Септембру исте 1836 године, и што је уступио две своје куће, једну за богословију а другу за питомце који су по његовој милости добијали из касарне и хлеб, и месо, и свеће. Не могу ћутањем прећи како је блаженопокојна кнегиња Љубица штедро надгледала сиромашне богослове па и боловавше походила и Хећим-Тому шиљала ради лечења, и са своје трпезе болнима понуде достављала.

Од године 1836 па даље јако се говоркало за Ђерасима, шабачког владику, да ће се оставити управе па отићи у манастир Благовештење на покој. Некако је он сам и дао повода те се тако почело говорити. Бивши на јавном испиту у шабачкој школи, пошто је саслушао одговоре ђака из свештене историје и малог катихизиса, зачуди немило и госте и учитеља и ђаке својим говором: „Остави се, цаном, беспослице. Шта ће историја и то друго? Часловац и псалтир, то су књиге умилителне.“ Он је то изговорио онако по својски и по свом убеђењу. Није му право било ни што је богословија заведена. За њега је то било извољевање а не потреба. Човек преко шесдесет година од рођења, чврсто одан ономе што је старинско, а овамо презадовољан оним што зна, мерио је културу по себи. И ко ће да га осуди за такво убеђење, с којим ни у колико није могао обуставити напредак у просвети. Нит је имао власти ни воље да избаци из школе историју и катихизис, него је рекао као оно противници Галилејови: сунце се миче а земља стоји. И зар је цигло то једно на испиту неупутно и наопако? Ја, да шта ћемо за толике друге речи, што су изговорене од онда па до данас на испитима по нашим школама од Ђурђева до Петрова дана из званичних уста? Би ли право било да устанемо на Босну и покољемо Турке? Од какве је болести . . . . . умрьо? Зашто расту . . . . . ? Је ли то по нарави женској или како друкчије? Је су ли волу рогови од нарави или нису? И триста других свакојаких ствари! И така питања предлагана су деци из основних разреда! (Свршиће се).

НАЈНОВИЈА ПОШТА.

С конференције париске чује се да има много различитих пројекта, који се сви врзу око тога да ли да кнежевине остану уједињене или да се раздвоје. Али нису ради ништа да учине док не чују шта управо народ жели, па зато се сад договарају на који би се начин могле сазнати народне жеље. Требаће дакле још неколико недеља да прођу док се у томе сложе и погоде. У одношајима међу Аустријом и Пруском није се ништа променило, премда се сад чују мало тиши гласови. „Вандерер“ признаје да је нестало раздражености, али ипак нема никаква знака да се пруска политика окреће на пут, који би јемчио да ће се спорна ствар расправити редовним током. „Нов. Фрмблт.“ чује да Пруска нуди 50 милиона талира па да јој Аустрија уступи своја права на Шлезвиг-Холштајн. Чује се да је енглеска краљица лично посредовала у Бечу у корист мира. 9. ов. мес. у Паризу је кнез Метерник био код цара Наполеона на аудијенцији, па овај га увераваше да ће Француска бити неутрална, препоручујући Аустрији да се држи гастајнске погодбе. „Цајдл. К-ција“ каже да је у Аустрије, која ништа не ће, љубав к миру така, да изазиваје већма него и најжешћа похлепа за ратом, Пруска би желела да Аустрија хоће да штогод постигне. Мађарски листови све се жешће изражавају о дневном питању. „Напло“ изјављује да ће Угарска припознати јединство монархије на основу прагматичке санкције, али онаког јединства за каквим од толико векова теже аустријски државници не ће признати никад. „Хон“ доказује да међу министарством и жупанијском установом нема никаква противословља. Неумесно је што се примећава да у овај мах промена системе мора на ново учинити да оживи теорија проиграних права. Са свим је у реду, и још 1843 наређено је да у одсуству монархову краљевску власт врши палатин. Чује се да ће велики кнез Константин постављен за вице-краља пољског; ово би се имало прогласити о слави сребрних сватова царевих. 12. о. м. умрьо је ландграф Фердинанд Хесен-Хомбуршки. Покојник се родио 14. Апр. 1783, био је коњанички генерал аустријски, и ступио је на владу после смрти брата свог у год. 1848; земља ће његова сад припасти великом војводству хесенском. Истог дана, т. ј. 12. ов. м., у Клермонту у Енглеској умрла је удовица пок. Луј-Филипа, краљица Амалија кћи неапољског краља Фердинанда I., проживевши 84 године мање 32 дана. Торијевци у Енглеској иду да оборе Росела па да се постави министарство, које је противно реформи изборне системе. У том би министарству Дизралија и Стенлеј били главне особе, а њима би се придружавали Хорсман, Лове, Елчо, Олифант, и Кинглек. Италијанска влада наредила је да се аустријско-сардински уговор за трговину распростре на сву Италију. „Национе“ доказује да није истина што се с неких страна разносп да су се Италија, Пруска и Русија споразумеле у погледу источних послова. Хинески бунтовници имају у намери да ударе на Пекин па да га опљачкају. Њенфејци су се примакли Ханкову на 20 миља па попалили сва околна села. Странци што су тамо настањени спремају се да се бране ако буду нападнути. Хамбуршку једну лађу опљачкали су морски разбојници пред самим пристаништем хонконским.

Курс. # ц. 4 фор. 97 н., сребро $3\frac{1}{2}\%$.

ОГЛАСИ.

ПРОДАЈЕ. 21. Марта у Београду општински један плац до Филипове пиваре; — 22. Марта у Саранову окр. краг. три њиве, од којих је једна с воћњаком, Симе Радовића; — 23. Марта у Бошњаку окр. пож. имање Танаска Стојковића; — 31. Марта у Београду кућа Срет на Илића, — и кућа с кафанским правом Стане Т. Миловановићке; — 1. Апр. у Београду кућа названа „Летина кавана“ пок. Н коле Рајковића; — 2. Апр. у Београду кућа Стане Т. Милованов ћке; — 4. Апр. у Београду празан плац Стане Миловановићке; — 11. Апр. у Београду плац с правом механским, с пет магаза и разним зградама Николе Ковачевића.

ОПОМЕНА.

Приметило є управительство вароши Београда, да неке како покућарске слуге, служавке и кочіяши, тако и шегрти и калфе болтаџиске и други трговаца и майстора даню, а особито ноћу по механама и кафанама банче и лумпую, а газда свои послове, куће, дућане, и трговине кришом оставлую, а то чине и неке одъ оны калфа, колма су господари по трговинама својим на путу, а ове њиовом руководству за време одсуства поверили.

Єдно у интересу точніегъ вршеня службе одъ стране служителя, а друго у интересу б збедности имаовине господара њіовы, управительство опоминѣ овимъ све безъ разлике слуге, служавке, калфе, шегрте, и т. д. да се не усуде више, било ноћу или даню, по вароши по механама и кафанама као беспослени скитати се и тумарати, єръ ко се одъ њи нађе у беспослици (а на то ће полиція особито позор обратити) искусиће стро у закономъ прописану казну.

№ 4565. Издано одъ стране упракительства вароши Београда, 13. Марта 1866. у Београду. (1—3)

ОБЈАВА.

Потписани имам част учтиво обзнанити поштованој публици, особито госпођама и госпођицама, да сам баш сада добио из Беча

ВЕЛИКИ ИЗБОР

НОВИХ ШЕШИРА ОД СВАКЕ ВРСТЕ, и сламњих и свилених и од крепа, **како за одрасле тако и за децу, и продајем их по 5, 6 и 7 фор., по којој се цени нигде добити не могу.**

Примам такође и сваку наруџбину и поправку свега, што у модарску струку спада, **и све дајем израдити брзо и добро како само бити може; сламње шешире** примам да **оперем** и **по новом кусу направим** са **целим накитом, а све** по за чудо јевтиној цени.

У Београду 10. Марта 1866.

КОСТА АНТОНОВИЋ,

(2—3) с дућаном на бившој варошкој капији.

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији.